

FÖR VEM SKAPAS DEN SHOPPINGSTYRDA STADSDELEN?

2016-02-17

Av: Movium

Vad händer med staden när allt fler offentliga rum kommersialiseras? frågar sig Janita Sundqvist, masterstudent i landskapsarkitektur som skrivit sin masteruppsats om shoppingstyrda stadsdelar.

Köpcentrumens ständiga utbredning har knappast undgått någon. I takt med att handeln fått allt större betydelse för samhället har köpcentrum, butiker och uteserveringar blivit en naturlig del av stadsbilden. Ofta ses handeln som ett positivt inslag i städerna, då de skapar mötesplatser och folkligt liv. Men för vem byggs de konsumtionsinriktade platserna? Och vad händer när allt fler offentliga rum kommersialiseras?

Stadsdelar byggda utifrån handel och kommers

Efter en tid av centrala och externa etableringar kan man idag skönja en trend där man placerar köpcentrumen i nybyggda stadsdelar. Med blandstaden som förebild önskar planerarna kunna integrera handeln med bostäder, verksamheter och rekreationsområden. Exempel kan ses ibland annat Hyllie i Malmö och Fornebu i Oslo. Gemensamt för dessa stadsdelar är att de byggs helt utifrån handel och kommers.

Kommersialiseringen av offentliga rum är en bidragande orsak till segregation och exkludering eftersom platserna uteslutande vänder sig till en köpstark konsument. Problemet med shoppingstyrda stadsdelar bottnar i att kommunerna nästan uteslutande säljer ut marken till privata aktörer som i många fall har ett vinstintresse i att attrahera en "finare" målgrupp.

Samhällsklasser segregeras genom aktiviteter

Stadsdelarnas invånare är en homogen grupp eftersom det bara är de bemedlade som har råd att bosätta sig i de exklusiva bostäderna. Detsamma gäller områdenas aktivitetsutbud. Många aktiviteter kräver medlems- eller inträdesavgifter och torgens bästa sittplatser är placerade på restauranger och caféers uteserveringar. Resultatet blir att samhällsklasser segregeras inte bara genom vilket område de bor i utan också genom vilka aktiviteter de är köpstarka nog att delta i.

Förutom att rikta sig till en viss målgrupp har de privata aktörerna makt att avhysa "oönskade" individer från sin mark. Inte sällan använder sig företagen av övervakningskameror, vakter och ordningsregler för att kunna kontrollera människors tillgång till platserna. I exemplet Fornebu ägs det centrala stadsdelstorget av det intilliggande köpcentrumet. Genom övervakning förhindras vissa grupperns tillgång till torget och politiska aktiviteter som demonstrationer och utdelning av flygblad är förbjudna.

Skapa tolerans genom tillgänglighet

För att skapa tolerans och undvika social fragmentering måste offentliga rum vara tillgängliga för alla samhällsgrupper. Det är på tiden att kommunerna ökar sin medvetenhet och sitt ansvar vid planeringsprocesser som i stor utsträckning styrs av privata aktörer. Kommunerna bör i större grad ställa krav på exploitörer för att säkra allmänhetens tillgång till privatägda områden. Detta för att offentliga rum ska förbli platser där människor på lika villkor tillåts interagera och mötas, utan att särintressen ska tillåtas styra.

Janita Sundqvist, läser sin sista termin på landskapsarkitektutbildningen och har under sin tid som masterstudent i Oslo börjat intressera sig för jämlik stadsplanering. Hon skrev i våras sin masteruppsats om shoppingstyrda stadsdelar.